

KERİM AYDIN ERDEM'İN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

Arş. Gör. Mesut KÜRÜM*

Özet

Genellikle TRT Genel Müdürü olarak bilinen Kerim Aydın ERDEM, başarılı bir memur ve bürokrat olup, aynı zamanda sanatkar kimliğine de sahiptir. Bu kimliğiyle pek bilinmeyen ERDEM, başta şiir olmak üzere hikâye, oyun ve masal türlerinde eserler vermiş; değişik gazete ve dergilerde yazılar yazmış bir şahsiyettir.

Kerim Aydın ERDEM'in şiirleri genellikle aşk, yalnızlık, gurbet ve memleket gibi temalar üzerine kuruludur. Bunlardan memleket temasının esas olduğu şiirlerinde, önemli ölçüde Denizli ve yöresi karşımıza çıkar. Şair kimi şiirlerini doğrudan doğruya Denizli'ye tahsis ederken, kimi şiirlerinde ise dolaylı olarak Denizli'ye değinir ve memleketine dair yerel renk ve çizgilere yer verir.

Anahtar Kelimeler: Kerim Aydın ERDEM, Denizli, Şiir, Hikâye.

KERİM AYDIN ERDEM'İN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

Abstract

Generally known as Kerim Aydın ERDEM who General Manager of TRT is a successful officer and bureaucrat also he is a craftsman. He isn't known this identity compose notably poetry, drama, fairy and write in several newspaper and journal.

Kerim Aydın ERDEM's poetries based on themes of love, loneliness, abroad and hometown. We realize that he tell of Denizli and its region in his poetries that be taken as a basis theme of hometown. In some poetries he mention directly Denizli, in others he refer indirectly Denizli also include regional color and line about his hometown.

Key Words: Kerim Aydın ERDEM, Denizli, Poetry, Story.

1. HAYATI

Kerim Aydın ERDEM, 24 Eylül 1936 tarihinde Denizli'nin Yeşilyuva kasabasında doğdu. Annesi Feride Hanım, babası ilkokul öğretmeni Halil ERDEM'dir. Şair ve Başmüderriş, Müftü Halil NİGARİ ile Müderriş Kerim Efendi'nin torunu, emekli vali Muzaffer ERDEM'in kardeşidir (Tan 2004: 605).

İlköğrenimini Yeşilyuva'da, orta ve lise öğrenimi de Denizli'de tamamlayan ERDEM daha sonra Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulunun Halkla İlişkiler Bölümünden mezun olmuştur (Kabaklı 2006: 456). ERDEM,

* GŞÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, mkurum@gumushane.edu.tr

1964 yılında TRT Ankara Radyosuna program yapımcısı, metin yazarı olarak girdi. Bir yandan program yaparken bir yandan da şiir ve radyo oyunları yazdı. Ankara Radyosunda 1965'te Şef Prodüktör, 1966'da Eğitim Şubesi Müdürü sonra Program Müdürlüğüne getirilen ERDEM, sırayla TRT Personel Dairesi Başkan Yardımcılığı, TRT Genel Müdür Yardımcılığı (1978-1979), Televizyon Daire Başkanlığı (1982-1989), görevlerinde bulunduktan sonra TRT Genel Müdürlüğüne atandı. 1989-1993 yılları arasındaki bu görevinde başarılı hizmetlere imzasını attı: TV kanal sayısını artırdı. TV 3, TV 4 ve GAP TV'yi kurdu. Yurt dışı yayınlarına önem verdi. TRT-INT yayınları Avrupa'daki vatandaşlarımıza, TRT AVRASYA TV yayınları da Türk cumhuriyetlerine ulaştırıldı. 1993 yılında emekliye ayrıldıktan sonra STV'de Genel Koordinatör olarak çalıştı. Gazetelerde köşe yazıları çıkan yazar, aynı zamanda İLESAM, Ankara Gazeteciler Derneği, Türkiye Gazeteciler Derneği gibi kuruluşların da üyesiydi.

Şair, hikâyeci, emekli TRT Genel Müdürü Kerim Aydın ERDEM 11 Eylül 2004 Cumartesi günü sabahı hayata gözlerini yummuştur. 13 Eylül 2004 Pazartesi saat 10.00'da TRT Genel Müdürlüğünün Oran'daki binasının önünde bir tören düzenlenerek Türk edebiyatına ve yayın dünyamıza hizmetleri anlatılmış, 14 Eylül günü toprağa verilmiştir (Tan 2004: 605).

2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Sanat dünyasında uzunca bir süre varlık gösteren ERDEM, adından çoğu kez bahsedilmese de, kendisini hikâyeye ile şiir alanında geliştirmiş ve kabul ettirmiş bir şahsiyettir. Erdem hakkında bilgi veren kaynakların hemen tamamında onun hoşgörülü, mütevazı, çalışkan ve başarılı olduğundan bahsedilir.

“Kerim Aydın ERDEM son derece mütevazı, insanları çok seven, onlara hoşgörülle bakan biri olarak tanınır. Arkadaş canlısı, fedakâr ve şen mizaçlıdır. Bu özellikleri ve kıvrak zekâsının ürünü olan ince nükteleri ile dost meclislerinin ve sanat toplantılarının sevilen ve aranan simalarındandır. Çok çalışır, az yazar, devamlı okur ve özellikle yeni şiiri izler. Tiyatro ve sinemayı çok sever, mümkün olduğunca takip etmeye çalışır. Resmi de sevmesine karşın hiç yeteneği yoktur. Müzik için hayatımız diyen şair, müzikle büyüdüğünü söyler. Türk Halk Müziği ve Klasik Batı Müziği'ni dinlemekten hoşlanır” (Bora Öztürk 2002: 9).

Hikâyeleri ve şiirleriyle sanat dünyasında önemli bir yer edinen sanatçının eserleri dil ve üslup açısından incelendiğinde, sanatçının dil ustalığını gözler önüne seren birçok mısra

ve cümleyi görmek mümkündür. ERDEM sanat hayatı boyunca birçok dergi ve gazetede yer almış ve adından söz ettirmeyi başarmış biridir.

Ayhan İNAL, *Ilgaz* isimli derginin *Döner Dolaplarda* başlıklı yazısında Kerim Aydın ERDEM'in, 10 yılı aşkın bir süreden beri sanat hayatında yer aldığına ve *Türk Dili, Varlık, Ajanstürk, Türk Yurdu, Hisar, Halkevleri* gibi dergilerin okurları için hiç de yabancı olmayan, kendisini kabul ettirmiş, değerli bir ozan olduğuna dikkat çeker (İnal 1969: 21).

Genç kuşak ozanları içinde dilimizi en iyi kullananlardan biridir Kerim Aydın ERDEM. ERDEM'in şiir gücü kadar memleketçiliği de bizi ilgilendirmekte olan önemli bir yanıdır. O, memleketinin dertlerine gücünün yettiğince eğilmeye çalışmış, iyiyi ve güzeli yeni bir biçim ve özde verebilmeyi başarmış ama asla anlamsızlığa düşmemiş ve garipliğe özenmemiştir. Onun sezgisi ve duygusu, mantığı ile sürekli bir uyuşma içinde olmuştur. Belki de ozanın mutlu ve rahat görünüşü bundandır. Kerim Aydın'ın kişisel mutluluk dileyişinde bile memleket severliği ön planda görülmekte; yurt kaygısı ile kişisel duyguları kaynaşmış bulunmaktadır (İnal 1969: 22).

ERDEM, çok fazla yazan bir sanatçı değildir. Ancak şiiri daima önemseyen ve bu sanatı çok ciddi tutan biridir.

ERDEM'in sanat hayatına nasıl ve ne şekilde girdiğiyle ilgili farklı değerlendirmeler yapılmaktadır. Yani onun sanat hayatına şiirle girmiş olduğunu bildiren kaynakların yanı sıra, hikâye ile de başladığını bildiren kaynaklara da rastlamak mümkündür. Dönemin gazete ve dergilerinde sıkça adı geçen sanatçıya yöneltilen "Sanat hayatına nasıl başladınız?" şeklindeki soruya sanatçının cevabı şu şekilde olmuştur: "Çocukluğum köyde geçti. Yaz aylarında bağımızın üzümünü beklerdim. Bağ komşuları arasında akranlarım çok azdı. Hele de dağın eteğindeki bağımıza gittim mi, tümünden yalnız kalırdım. Derken, bu yalnız günlerimi kitaplarla doldurmaya başladım. Anlasam da anlamasam da okuyordum. İşin kötüsü evimizde yerli eser çok azdı. Millî Eğitimin klasiklerini başladım okumaya. Okudukça kitaplara ısındım. Isındıkça yazmak istedim. İşte kalemi ele alışı o günlerin ürünüdür. Mâni dedim, masal dedim yazdım (Uzunay 1972: 5).

ERDEM'e göre şair ve yazarın dili sade olmalıdır. Ona göre şairin şiirini yayımlamasının nedenlerinden biri halktır. Yani halkın okuyabileceği ve okuduğunda anlayabileceği tarzda ve ölçülerde yazılmalıdır şiir. Bunun için de, şairin halkın kullandığı dili kullanması gerekir. Ona göre şairin bu noktadaki görevi dilin gelişmesine yardım etmektir. Çünkü dili sevdirecek olanlar şüphesiz şairlerdir.

Önemli işlere imza atmış olan sanatçı, ön planda olmayı pek tercih etmez. ERDEM'in bu tutumunu olumlu değerlendirenlerden biri Halim YAĞCIOĞLU'dur. YAĞCIOĞLU *Dünya Gazetesi*'nin *Döner Dolaplarda* başlıklı yazısında ERDEM'in ön planda olmak istemeyişinin aslında şairin yararına olduğuna dikkat çeker. Ona göre, ERDEM'in önüne gelen her dergiye şiir göndermemesi onun güç beğenir olduğunun, yazdığı şiirleri eleştiri süzgecinden geçirdiğinin işaretidir (Yağcıoğlu 1968: 5).

Sanatçının şiir serüveni 1960'lı yıllarda başlar ve yaşamının sonuna kadar da devam eder. ERDEM'in şiir anlayışı topluma ve gerçekliğe dayanmaktadır. Toplumsal sorunlar şiirlerinde dile getirilmiş ve çözüm yolları aranmıştır.

ERDEM'in şiir anlayışını yansıtan şu ifadeler aynı zamanda sanatçının edebî kişiliğini de özetlemektedir: O mısraları bir kuyumcu itinası ile işler. Kültür hazinesinin rengin ve zengin oluşu ise ona her sahada at oynatabilme gücünü vermiştir. Dili sade, anlaşılır ve öz Türkçedir. Şiirlerinde söz sanatlarına rastlanmaz. Duygu ve düşünceleri his yüklü olup kısa mısralarla anlatabilme sanatına vakıftır (Bora Öztürk 2002: 11).

ERDEM, şiirin ilkelere bağlanarak tanımlanması durumunda özgürlüğünün kısaltılmış olacağını, her şiirin kendisine özgü dünyasının olduğunu ve dolayısıyla şiirin sesini, biçimini, imajını birlikte getirdiğini, yine de ozanın bir dünya görüşüne sahip olması gerektiğini düşünmektedir.

3. ESERLERİ

ERDEM, yazı hayatına 1955'te başlamıştır. Şairin 1955'ten hayatının son anlarına kadar yazmış olduğu yazılar *Türk Dili* ve *Varlık* başta olmak üzere *Hisar*, *Ilgaz*, *Çağrı*, *Türk Düşüncesi*, *Türk Sanatı*, *Millî Kültür*, *Kültür ve Sanat*, *Yelken*, *Türk Edebiyatı*, *Şairler Yaprığı* gibi pek çok gazete ve dergide belirli aralıklarla okuyucularıyla buluşmuştur.

ERDEM'in eserlerinden bazıları şunlardır:

- Çoban Ateşi Gözlerin (şiir)
- Döner Dolaplarda (şiir)
- Kırlangıç Ormanı (şiir)
- Sevgi Üstüne (şiir)
- Gecenin Bir Saatinde (hikâye)
- Gecenin Keloğlan ile Anası (masal)
- Keloğlan Dizisi (masal)

Hayatının her döneminde şiire büyük bir ilgi duymuş olan ERDEM'in ilk şiir kitabı *Çoban Ateşi Gözlerin*'dir. Daha sonra *Döner Dolaplarda* ve *Kırlangıç Ormanı* adlı eserlerini vermiştir.

Sanatçının ikinci şiir kitabı olan *Döner Dolaplarda* birçok gazete ve dergide bahsi geçmiş bir eserdir. Sanatçı, ilk şiir kitabı olan *Çoban Ateşi Gözlerin*'den itibaren yazmış olduğu bütün şiirlerini bu esere almıştır.

Şairin şiirleri incelendiğinde genel olarak, çocukluğa duyulan özlem, aşk ve toplumsal temaların ağır bastığı görülür. Bu temalardan çocukluğa duyulan özlem ile ilgili şairin şu şiiri dikkate değerdir:

SÖĞÜT İLE SELVİ

Şu, suya ağmı ş söğüdün dalları
Benim çocukluğumda da ağmı ştı
Bir gözlediği vardı, bilirdim
Bilirdim de üstüne üstüne varırdım

Şu ulu selvi, rüzgârda sallanan
Benim çocukluğumda da sallanırdı
Sanki haber beklerdi turnalardan
Çıkar giderim yanına
Kuşlar kaçı şırdı

Ne söğüt konuşabildi yıllar yılı
Ne ulu selvi açabildi ağzını
Mevsimler boyu karşılıklı bakışıp durdular
Sudan ve turnalardan
Boş yere mu ştu umdular.

Kaynaklarda, ERDEM'in 1955'ten 1999'a kadar sürekli hikâye yazdığı ve bu hikâyelerden bazılarının Kültür Bakanlığının *Millî Kültür Dergisi*'nde çıktığı, ayrıca *Keloğlan Masalları*'nı ilk defa bir bütün içinde radyo oyunu hâline getirdiği ifade edilir (Bora Öztürk 2002: 13).

Sanatçının hikâyeleri de şiirleri kadar başarılı ve her okuyanın kendisinden bir şeyler bulabileceği tarzda yazılmıştır. Gerek konu seçimi, gerekse dili eserin ait olduğu coğrafyadan bariz özellikler taşımaktadır. Sanatçının hikâyelerinin birçoğu *Türk Dili Dergisi*'nin çeşitli sayılarında belirli aralıklarla yayımlanmıştır. Hikâyelerinde sade bir

Türkçe ve yoğun bir Denizli ağı özelliği görmek mümkündür. Toplumun gelenek ve görenekleri, yaşam tarzları da hikâyelerin belirgin özelliklerindedir. ERDEM'in hikâyelere konu ettiği kişiler daha çok kırsal kesim insanlarından oluşmaktadır. Yazar bu insanları konuşturarak içinde bulunulan kültürel iklim çerçevesinde güzelce canlandırmıştır. Yazarın hikâyelerinde yer alan bazı yerel anlatım biçimleri şunlardır: “ekmek torbası başına geçince”, “insan kısmısı eşle dostla yaşar”, “halleşmek”, “kapı beklemek”, “yabana gitmek”, “panganot”, “sağlam çay”, “irezil olmak” vb.

4. SONUÇ

1955'te yazı hayatına başlayan ERDEM, şiir ve hikâyelerinde kendisinden çok toplumu anlatır. Şair ve hikâyeci vasıflarını bünyesinde toplayan sanatçı toplumu anlatırken de gözlemciliğe ve gerçekçiliğe dayanan bir yöntem izler. Eserlerinde halkı anlatması, halkın sorunlarına değinmesi ve bu sorunlara çözüm araması onun eserlerinin daha kolay benimsenmesini sağlamıştır. Onun şiirleri kötümserliğin bulutlarını yaran iyimser bir inanç, insancıl bir çağrışım olarak değerlendirilir. Ona göre ister serbest, ister ölçülü yazılmış olsun, ortaya konan eser gerçekten şiir ise aradan çağlar geçse bile bu yine de şiirdir; okunur, aynı tada varılır.

KAYNAKÇA

BORA ÖZTÜRK Songül, (2002), **Kerim Aydın Erdem'in Hayatı ve Şiirleri**, Ankara: Günce Yay.

İNAL Ayhan, (1969), “Döner Dolaplarda”, **İlgaz**, S. 95, s. 21.

KABAKLI Ahmet, (2006), **Türk Edebiyatı IV**, s. 456-457.

TAN Nail, (2004), “Yitirdiklerimiz: Kerim Aydın Erdem'in Ardından”, **Türk Dili**, S. 634, s. 605-606.

UZUNAY Semra, (16 Mayıs 1972), “Kerim Aydın Erdem”, **Son Havadis**, s. 5.

YAĞCIOĞLU Halim, (28 Aralık 1968), “Döner Dolaplarda”, **Dünya Gazetesi**, s. 5.